Interview with Mikola Onufriev, Solotvin (IF_Sol_09_030)

Name: Mikola Stepanovych Onufriev

Code: IF_Sol_09_030

Born: 1941

Gender: Male

Nationality: Ukrainian

Length: 77:00

Date: Четвер, Серпень 13, 2009

Transcription:

Місце: Солотвин

Дата: 13 серпня 2009 р.

Інтерв`юєри: Величко Тетяна (ВТ), Косьяненко Євгенія (КЄ)

МС - Онуфрієв Микола Степанович, 1941 р.н., Солотвин. Під час інтерв'ю заходив однокласник респондента - Степан Михайлович (СМ). Тривалість - 1:17:00

00:01 *Знайомство з МС, він каже де і коли народився. Навчався у Дрогобичському технікумі нафти, працював на буровій.*

КЄ: Нам казали, що тут жили євреї.

МС: Жили. Багато євреїв було.

00:02

КЄ: А де вони жили?

МС: Пороз`іжалися, другі - повмирали. Кукєр помер, він похоронений тут на кладбищі єврейському, Тайк похований там, Майор і Лотта там похована - мама. А син їх на севері робе - Єфім Майорович, робе генералом на обрадовище. Велика Людина. Він той пам`ятник поклав, приїжджає сюда, він молодший за мене, ми спілкувалися, спілкуємось і зараз. Як я робив з ним спілкувався.

КЄ: То вони всі народились тут, у Солотвині?

МС: Так. Сестра в Ізраїль уїхала - Майя. А так більше нема. З ціх Кукєрів сини два [1, 2], один десь на севері працює, я не знаю де,

00:03

а молодший поїхав в Ізраїль, уїхав теж. В них там той будинок, де парикмахерська, тут в центрі, парикмахерська, то там їх будинок, жили в тому будинку. В них ще брат був - Сьома Герман, брат в нього був такий, дуже сильний зубний лікар був, за Польшу. Потім він виїхав, (нрзбр) в Ізраїлю був. А Тайк так був виїхав, десь втік від німців і приїхав знов сюда до нас і працював тут, жив тут, до старості вони дожили двоє з Лоттою. А багато розстріляли, видних людей: лікарів, аптекарів. Був тут такий аптекар.

00:04 аптекар тут такий був, що він, прийшов до него, з чим звернувся, то він лікував. Були цікаві люди, високограмотні. Треба, то звертали до них. В магазин підеш щось позичити, то не було проблеми ніякої.

КЄ: Ви не пам`ятаєте як називались вулиці де жили євреї? Може якісь назви, такі народні?

МС: Не знаю вулиці як називались. Там де я родився, то Котляревського була за Польші, то і тепер Котляревського. (*Пояснює де ця вулиця*). Ця - Берегова в нас вулиця. Цю вулицю, вона була буркова, з каменю виложена

00:05

то євреї виложили, бо на кладбище ходили. З бурки виложена, там все подвір`я було буркой виложено, там кусок дороги був виложений так всьо, там площа - то всьо було буркой виложено.

ВТ: Чим?

МС: Каменем.

ВТ: То у вас називається бурко.

КЄ: Скажіть, які були єврейські споруди у селі?

МС: Хати були, переважно магазини тримали. Були такі що кравці, були, дві дівчинки жили, там у центрі. Жилидві дівчинки, то вони були кравчі, шили. А так переважно, то 00:06 ремісники. В них було торг, ядкі с мясом, там дальше по тій дорозі, по Шевченка вулиці, там цілий ряд був магазинів їхніх. Ядки, були магазини. По-нашому, ядка називалась, я не знаю як там, я говорю по-своєму. Там були ядки. Мали свою школу.

КЄ: Де вона?

МС: Точно вам не скажу, там на беріжку тому, на гору як йти. Там була такої школа, називалась Барангіс, шибиникі там були, такі діти, не слухняні там вчилися

00:07 і там, в той Барангіс був Попов Бівуйко. В мене Войко був, робітькові потом жив, і Попов той Барангіс. А євреі приносили такі кіхликі, то булочка така, з чимось може бути. А він такий взбіточний був, та й Бере кусок сала з дому і на ті кіхлики накладе, а євреї сала не їдят, не їли сала, і вже ті кіхлики йому дадуть і вже до дому. Колись так не жили люди, як тепер багато, та добре люди живуть, а колись не так.

КЄ: Ви сказали євреї сала не їдять, а чому?

МС: їм не можна їсти сала.

КЄ: Ви не чули чому не можна?

МС: Бо так і мусульмани. Мусульмани також не їдять свинину. Сало з`їв, то вже

00:08 штрафний єврей, то вже не можна їм. З молоді їли десь вкратке так, зайдуть в шинок та їли. Молоді євреї, старі ні. Навіть такий (нрзбр) у Шебуншак, він робив, ото в центрі була школа колись та магазин один, там був ресторан. Тримав ресторан Шебуншак, там много робили різники, різали свіней, там робили вироби: ковбаси, зельц, усякі вироби там робили. Коптили, була коптівля в їх там, і той Себунчак робив, свого Вуйка робив різником, у нас називали, по-нашому масар

00:09 Різав свиней, вироби робив, то називався масар. От він там робив масарем, а там нижче, по Шевченка, жила єврейка. То він до них приходив, колись сірники була проблема, ніби прикурити там щось, тай кусочок ковбаси у юшку, бульон кинув. Бульон зварився, єврейка дала єврею їсти бульон, він їст та каже: «А дід йох», дуже добрий бульон по-єврейські. Їв , їв, доїв єврей м`ясо, кусок ковбаси там, каже, на підлогу і ногами так б`є - вже страфний. Прийшли другі євреї, витягли йому язика, тай соллю терли, стерти усьо.

00:10 Такий обряд у них був. Вони мали свої нюанси. Вони мали своє життє, мирно люди жили. За порадою прийти до єврея, то. Колись тато розказував, що був коли малий, дідо щось посилає його, горівки у єврея узяти чи що. Давав свій куштур і той шов до єврея, й на куштур давав, такі була довіра до людей.

ВТ: А що таке куштур?

МС: А палиця така, підпирається старий чоловік, з паличкою. То в нас називають куштур, по-нашому.

00:11

КЄ: Скажіть, які свята у євреїв були?

МС: Багато, в них свята також є

КЄ: А які саме?

МС: Кучкі були, та ще які там свята. Я там пам`ятаю які, свят багато було. Святкували вони.

КЄ: А що роблять?

МС: А вони таке робили, з кукурузи такий шалаш робили, і там всі собі молилися, гостилися. Що характерно, що єврей, в суботу був би вам навіть печі не розтопив. Наймав нашого чоловіка, платив йому гроші, а він сірника запалив і всьо. Суббота в них було святе. Вони йдуть до Моїсею. Моїсей в Обитовану землю, за то вони так, вони святкують суботу, субота то в них святая святих, в суботу у них не можно їсти робити, нічого абсолютно.

КЄ: А ще які пам`ятаєте?

МС: Я не пам`ятаю, може то Люся пам`ятає, треба її спитати за свята, вона больше знає, а я. Тьоща жила, вона всьо знала. Вона виросла меж ними, вона всьо, всьо знала. І до неї приїздив єврей, вона з ним в школу ходила, знає, набагато знає.

КЄ: А скажіть, будь ласка, які страви готували?

МС: Страви я не знаю.

ВТ: єврейські. Вони чимось відрізнялись від того що мати готувала?

МС: Відрізнялись, але я не знаю які страви готували. Навіть уяви не маю. Знаю, що свинину вони не вживали, курей багато в них, їли курятину, яволичину.

ВТ: Тримали курей?

МС: Тримали. Але такий закон був, що курку, тоді спеціально був тут, коло синагоги, то була лазня, їхня, то називали лазня, баня, по-моєму, так. Такі сходи бетонні були, така велика лазня тут була. Як помре, то там мили єврея, розумієте, там. Там, коло лазні

00:14 був такий спеціально чоловік у них, єврей, різав курку, раз ножом потягнув - всьо, більше він не мав права курку різати. Раз і (нрзбр) такі ножі гострі, що раз і всьо. Такий обряд в них був. А так що іли, то я знаю? Купували багато телятини, купували, курей багато купували. Ну, яйці, звичайно, таке. Молоко, масло, сир, сметана. То і їли.

КЄ: Скажіть, а якось називали того чоловіка?

МС: А я не знаю як його називали.

ВТ: А коли той був чоловік?

МС: За Польші. Так, були тут ще євреї, тут всьо. Це їврeїв почали нищіти, а так був такий чоловік тут.

00:15

КЄ: А як його звали?

МС:Я не знаю, то по-єврейські. Він єврей був, як він звався?

КЄ: Я маю на увазі, де він жив?

МС: По хатах, тут хати були, все євреї тут були. Центр то всьо був заселений єврейськими хатами, євреями. Вже потім, після війни, вже євреїв не було, то вже людям на присадиби роздали і там вже люди почали свої хати будувати. А то тут всьо були єврейські хати. Моя тьоща все розказувала, як єврей помре, несут єврея, вона візьме кастрюлю і дзвонит. Вони єврея кладут, вже не несут, перестане дзвонити, вони знов бігом, швидко так несли. І знов так, і так дурочилися з ними, дуже швидко несли єврея, бо не дай Боже задзвонить. Не можна, клали.

00:16 І вже похоронять єврея, то сходили сюда, в Солонец, ця річечка називається Солонец, сходили в Солонец, мили руки, трусили руками. Такий в них обряд.

ВТ: Це після похорону?

МС: Похорону, так. Рабін був, то всьо було. Велика тут була общіна єврейська у нас.

ВТ: А нащо ці кришки?

МС: Аби єврея клали, аби не несли швидко. Так дразнилися з ними.

КЄ: А ви не знаєте, чому не могли нести?

МС: А я не знаю, в них таий закон був. Така релігія.

КЄ? А щось про це казали? Якось пояснювали?

00:17 МС: Единственно казали, що пов`зано з релігією з їхньою.

ВТ: А от Пасха в них кажуть своя є?

МС: Є своя Пасха.

ВТ: А не пам`ятаєте що казали про Пасху? Чим вона від української відрізняється?

МС: Інакшим обрядом. Там всьо прісне у них.

ВТ: Як прісне?

МС: Так, на Пасху у них прісне, так як в поляків. Поляки печуть оплаток, а в ціх, в євреїв, там вони пекли так усе прісне. Тісто прісне у них було, то Пасха в них була пов`язана з виходом їх в Обетовану землю, пекли на сонці хліб. І за того вони так посвятили собі, що вони вже. Розумієте, прісна Пасха в них. В нас нема, там напікають,

00:18 сало, яїчко. Там простіше в них трохи так.

ВТ: Як це прісне називали не чули?

МС: Я не знаю. (Каже, що теща багато розказувала)

ВТ: А у українців були якісь прикмети на єврейську Пасху?

МС: З українців? Українська зовсім інакша Пасха, всьо інакше, і обряд інакший. У нас в церкві молебен. Євреї всі дуже довго молять. Я пам`ятаю як цей Тайк, старий Тайк,

00:19 Майор Йохамович, так він як йшов до своє гроби молитися, там, в кінці кладбища, там на горі так, його родина там похована. То він йошов там молитися, то він так довго молився, що, кричав дуже, не раз жінку. Раненько йдем дуже, цапать картоплю, ми там поле недалеко маємо, і прямо через кладбище. Жінка ця опудало була, що то так плачите.

КЄ: А ви казали синагога була у селі? Розповідіть що-небудь про неї.

МС: А що сказать? Стояла синагога, ходили молились до неї.

ВТ: Її не зруйнували?

МС: Не, так стоїть.

00:20 З над двору вона в такому як була вигляді, лише поштукатурили. Та була з каменю виложена, та вікна іначе. Там вікна з арками були колись, арки чогось замурували тепер. То були з арками вікна, там в середині сходи були на другий поверх, бо ми пацанами то вже бігали по тому. Там була така ніша в стіні, аби свічки світити. Ми там світили. Ми приходили туда до цей божниці і вони приходили і молилися там.

ВТ: Євреї приходили?

МС: Вони не вигоняли людей. Взагалі то міг зайти собі, там вони молилися по-своєму, по-єврейські молилися, вони знали старий єврит

00:21 На староєврейській мові молились. Було приказання вони мали єврейське. Приказання, то як в нас 10 заповідій Божих, то в них Приказання. Каждий мав такий кубанец. Кубанець на чолі мав, такий дерев`яний, кубічок мали. Вони так молились собі. Довго. Розувалися. Заходили не вбуті в синагогу. Вони дуже довго молилися.

КЄ: А цей кубанец самі робили чи десь купували?

МС: Купували чи не.

ВТ: А ви це бачили самі чи вам розповідали?

МС: Розповідали. Розповідала мама моя.

00:22

Мама була з 12 року, тато з п`ятого, мама з 12. Мама спілкувалась з євреями, носила до євреїв молоко. Треба було жити, чи яйця. Ходила туда за Польші, носила молоко. Вона носила до Кутєра молоко.

ВТ: Він їй платив, да?

МС: Ну а як же? Ясні справи.

КЄ: А ваші батьки могли розмовляти по-єврейські?

МС: я не питав в них ніколи нічого. Не знаю. Знали, розуміли нас. В нас иуи жив такий чоловік, його називали Типко. То по-вуличному його так називали, він поїхав

00:23 в Америку був, там так і лишився. Він знав дуже добре єврейську мову і перед війною, він в шахі грав, то в шахі рідко хто грав колись, збирались декілька євреїв, називали кагал, то євреїв кучка є, то кагал, і він вже туда до них, і вже слухає, що вони говорять. Він раз тікає від них, раз його догоняют, щоб він не підслуховував. Слухав, слухав так, і раз він приходи і каже: «Буде війна». То перед війною, євреї вже знали, вони зв`язки мали великі. Каже, буде війна, але каже

00:24 Росія має такий сталь, на цілий світ. Що за сталь, що така сталь на цілий світ, а то Сталін. То так і вийшло, розумієте, потому. Бо він завоював всю Європу, була наша. Такі були люди, були всякі люди, цікаві.

ТВ: А він зараз в Америці?

МС: Так в Америці.

ВТ: Він українец, я так розумію, да?

МС: Так, українец. Голуб`ярів багато було. Голубів тримали євреї, наші ходили крали у них.

00:25 *Розповідає про діда своєї жінкі, як той вкрав голуба та заховав його в горшчик. Приходила поліція шукати, але не знайшли.*

МС: Був Ельберт, такий єврей, голубів багато тримав все.

ВТ: А нащо йому голуби?

МС: Я тримаю декоративні голуби, в небо йдут,

00:26 як їх не тримати, я люблю то. Канарейкі, голуби, я тримаю таку справу.

КЄ: А євреї цих голубей продавали?

МС: Продавали, купляли в других, міняли, туда. Торгаші були всякі.

ВТ: А про весілля не розповідали ніколи єврейське?

МС: Я не знаю як весілля зпровляли.

КЄ: а от ви нам про похорони казали, а що ще ви можете згадати?

МС: Ну, хоронили звичайно,

00:27 копали могилу. Єврея завивали в простинь, одітими не хоронили, і мусило у хаті, доти єврея не замотували в простиня, поки не було 9 євреїв у хаті. Мусило бути 9 євреїв у хаті. І замотували в простиня, і в труну, на очі клали такі черепки чогось, я не знаю чого, і потім вже зпускали в могилу, кидали в труну 9 камінців. Взагалі, колись мама розказувала, що ховали сидя євреїв, бо казали, що на Страшному суді. то вони швидше піднімуться як наші, бо наш льожа поки піднімться, поки то, а ті швидше будуть.

00:28 Потом уже ховались в труну. Але простиня обов`язково, замотували. Там рабін відправляв молитву на іврітськім язику. Та й закедали. Клали надмогильну плиту, камінь. Тут був один камінь мраморний, з червонного мрамору, красивий був. Це могила надгробна. І забрали, будували в нас в парку пам`ятник Леніну клали і той камінь забрали. На Леніна.

00:29 - 00:31 *Згадує, що як був маленький ходив з друзями до школи, то бачив як в гибсовому пам`ятнику Леніну оси в усі зробили гніздо.*

КЄ: А ви ще казали про рабіна, ви бачили його?

МС: А чого

КЄ: А як він виглядав, що про нього казали?

МС: З бородой і пейси мав такі довгі. Бо єврей без пейсов, що за єврей? Чорний капелюх носив з великими крислами, чорний плащ, мабудь. Звичайний собі.

00:32 (*Ділиться враженнями про церкву у сучасні часи*) Євреї полей не мали, їм поле на що було, мали крамниці, займалися гендлем, гендлювали худобу. Там купив, там перепродав, там зарізав, ядку мали, магазинчикі м`ясні, називались ядки за Польщей, ядка.

00:32 МС: М`ясний магазин називався ядка, а такий - звичайний магазин називався. В хаті

дзвіночок, двері відкривались, дзвіночок зазвонив, єврей виходить, вони ніколи не замикали нічого, бо не крадуть, хто буде красти? Були досить такі люди, хтось вночі прийшов, хтось... То розказував тато, там жила єврейка, по Шевченка нижче, в долині, вона мала, такий як буфет тримала.

00:33 Возили ліс звідци, возили у Надвірну ліс, возили у Франківськ ліс, возили навіть до Львова ліс звідци, і їдуть з Надвірної кіньми люди і приходять до хати, а там так чуть-чуть свіло горить, нафтой світили, не було світла. Вже приходить клієнт, 30 чи 40 грам горілки купив, жидівка каже єврейові: «Підкрути трошкі світло» Приходе другий клієнт, випив знов трошки, дав виручку, знов підкрутив світло єврей. Вже приходив третій, четвертий, каже: «На повний штайфель підкручуй!»

00: 34 Аби добре світило вже. Вже заробила собі і на нафту. Таке було, розумієте, економно жили, вони любили підрахувати.

ВТ: А як цей буфет називався, була якась назва?

МС: Шинок. Всякі вироби робили.

00:35 Розповідає і показує попільничку, вазу та шкатулку польськго державного виробництва.

00:36 От ви про аптекаря казали, що за людина був аптекар? Єврей?

МС: Єврей. Гарб`як був аптекар.

ВТ: Гарб`як це що?

МС: Фамілія його. А Рубей був лікар, були два єврея, два лікарі, той був аптекар, а той - лікар був. Того аптекаря застрелили де ця Юлька живе, коло неї, він тікав, тут догнали його і застрілили.

00:37 Аптека була в центрі, там де 2 магазинчики, а сюда ближче, під балкончиком була аптека. Має і тепер табличка бути, по-польськи написано «Аптека» (пояснює де ця аптека) А Рубей жив там вишче, там також тепер жилий будинок, уже як на річку йти, там.

00: 38 ВТ: А ви казали, що вони не так лікували як зараз, а як?

МС: Давали лікарства, давали. Звичайно, що і операції робили, все робили, були всякі спеціалісти, лишень більше людей звертається до аптекарей, аптекар більше порад давал, давал сильні поради. А вже що таке втручання, то йшли до лікарю також.

КЄ: А чим він лікував?

МС: Травами, таблетки, робили мазі, робили самі. Та й зараз фармацевти роблять самі, так і колись робили.

КЄ: І цей аптекар сам робив?

МС: Так, так. В нас був дед такий - Пан. Каждий рік йшов до лікаря провірятися,

00:39 за то лікарю платив і він казав так: «Бо лікар жити хоче». Той виписував рецепт, він йшов до аптеки, купував таблєткі, бо аптекар також жити хоче. Приходив до дому, брав ті таблеткі на руку, викидав таблетки через вікно: «Бо я також жити хочу» Такі були люди, всякі філософи тут. Тут такий чоловік жив, старий чоловік, вже давно помер, ходив рибу лопат, у нас тут багато форелі колись було у річці, ходили лопати рибу, була ріка поділина на участки, кожен мав свій участок, платив за той і лопав рибу. І такий був Дипутович, призвище його було

00:40 і злопає риби, пару форелів, в нас називали їх пструх і несе, то все на вагу продавалося

євреям. Прийшов до єврейкі продавати ту рибу, а він камінців напхає в рибу, аби важче було і продаст рибу. Вже як чистити рибу видно каменці. А там жив в долині біля німецького костьола, з кінця Шевченка до Малосельчан, була імперія німців, поселення німців, тут було багато німців за Польщі. Там де я народився, коло берега, навпроти жив фріц,

00:41 Там, багато німців було.

КЄ: А якось називалось це поселення?

МС: Німецька колонія, так і казали, вони мали свій костьол німецький. А там жив коло них такий Варварюк, сильний рибак, він старий вже діду був він ще ходив на рибу, в нього син такий собі Микола Миколайович, в школі вчителем робив, фізмат. Але справа не в тому, справа в тому, що йде Варварук той, а єврейка питає, каже: «Варварук, а ну, скажіть мені, пструх камінь їст?» А він догадався відразу та каже: «Іст, їст, всьо їст»

00:42 Ну, старалися надути на ті пару копійок. Дороге не було, було дешеве, злотий то був дуже дорогий польский. Робітник за два золоті робив цілий день. Три злоті корова коштувала згадує, що раніше було багато форелі, але під час війни рибу знищили гранатами)

00:43 Вгорі, на річці вище той кладки, Галлір жив, єврей. Мав тартак, млин, лісопильню, називали в нас тартак, млин він там тримав. Там ліса було дуже багато, возили, до Львова возили, продавали дощки. А там на турбині був млин і той тартак. Турбіна стояла, переважно на колесо вода падала, а в нього турбіна була, а під турбіну багато води, в нас називали плес, великий плес. І в тому плесі дуже багато форелі було.

00:44 В неділю тартак не робе, там сторож був дід, (нрзбр) і туда під турбіну форель лопати. (*Згадує як ловили там рибу, а потім пояснює де саме жив Галлір, та каже, що залишився тількі бетон*).

00:45 ВТ: А кажуть, що в вас дуже цікаво святкують Різдво? Як?

00:46 МС: Колядують ходять

ВТ: Розкажіть про колядування. Як колядують?

МС: По хатам йдуть та колядують Йдуть жінки, йдуть чоловіки, йдуть хлопці по дівчатах, йдуть діти, шибають.

ВТ: Це в який день?

МС: В сааме Різдво.

ВТ: 7 чи 6?

МС: 7 після служби. Каждий свою вулицу бере. Колядують, співають.

00: 47 ВТ: А які колядки? Наспівайте нам якісь.

МС: Та багато є.

ВТ: А в вас рядяться?

МС: То вже вечор, після Різдва в вечорі переодіваються за всяких та ходять по хатах. Вертеп ходе в нас.

ВТ: А як вертеп ходе в вас, розкажіть.

МС: Переодіті, хлопчики. Ангели, за ангелов одіті, за чорта одіті, пастушкі і так йдуть і співають.

ВТ: Це люди які одягяються?

МС: Люди, діти. Хлопчикі такі 9 класс, 10 класс.

00:48 ВТ: А в жидів, євреїв рядяться?

МС: Є, за єврея переодіваються, ну а як без єврея може бути? Горбатого роблять, з горбом, ну а як же. Старого з бородою, з пейсами, з горбом.

КЄ: А чому горбатий?

МС: Не знаю, так чомусь змальовували у нас єврея, я поняття не маю.

ТВ: Є якась маска чи розмальовані?

МС: Є і маски беруть, а є і без масок, підмалює себе так-сяк.

ВТ: Розкажіть нам подробно, вертеп - це що?

МС: Вертеп - группа людей, переодіта так і колядують

00:49 Каждий має свою партію, там той то говорить, той то, прославляють Христа, народження Христа.

ВТ: А що ангели роблять?

МС: Також мають свою партію.

ВТ: А яка партія у єврея?

МС: Я не знаю, я не ходив в вертеп. Єврей свою партію має протии той, але там кожен має свою. Заколядували, пішли до другої хати, до третьої.

00:50 КЄ: Ви казали з горбом, пейсами, а жінка як виглядала?

МС: То одіта, переважно вбирались в національну одежу. Як у нас ходили колись.

ВТ: Це була баба чи єврейка?

МС: То баба, то наші вже.

ВТ: То така роль є баби, то інше.

МС: І кожушки такі червоні, сестра потім в Моршин забрала, в мене в Моршині сестра жтве. (Згадує як колись тримав овец, робили бутс - овечій сир, та бринзу)

00:51 ВТ: З цих групп людей на вертепі був єврей, а єврейка була?

МС: Не було єврейкі, чогось єврейка не фігурувала. Ліпше єврея поважали ніж єврейку, розумієте.

00:52 Мені так здається. Чомусь усюди мусив фігурувати єврей. Колись, ще я пацаном був, у нас такі були, ми називали в нас шопка. Ляльковий маленький мінітеатр, він був файно прибраний, обклєювали каждий рік бумагу таку всяку, таких образків наліплювали, і так ходили по хатах. І там, ті ляльки грали роль, той такой був, той - Іван, той був богач, той був бідний, то була смерть. І мусив бути єврей там.

ВТ: А що він робив?

МС:А єврей торгував, торг вів. Ну, єврей що міг робит?

00:53 Євре як полякам казали? Каже: «Ваши уліци, а наші камініци». Їх вулиці польські, бо полякі мали землю, вони будували дома там, двори, каміниці.

ВТ: Камениці - це що мається на увазі?

МС: Будинкі. Називалися камениці.

ВТ: Так ви теж ходили з цією шопкою?

МС: Я з шопкою ходив, колись, пацаном. Пару рублів посшибаешь, прийшлось питати чи приймут.

00:54 ВТ: А ви яку роль мали?

МС: Да там одна роль, там 22 чоловіка йшло. Одна подає ті кукли, ляльки, а в другі говорите, там дві дівочки, там він собі сидить за тими ляльками та маніпулює (нрзбр) та подати ту ляльку під руку та роль чия іде за попорядку, та й всьо.

ВТ: А зараз немає шопки?

МС: Я не вижу тепер. Щось не знаю, десь діли ті шопки.

ВТ: А вертеп є?

МС: Вертеп є, вертеп ходе. Каждий рік ходе. Цікаво, колядують люди, зходиться компанія, колядують, посідали, по чарочці пропустили, і вже колядують всякі кодяди, є такі що багато знають коляд всякіх.

00:55:02-00:55:41 *Згадка про діда із Заріччя, якій знав чимало коляд.*

00:55:42-00:56:42 *Розповідь про брата тьощі - Юзика, талановитого музиканта.*

00:56:42

ВТ: А Ви якісь колядки пам'ятаєте? Може там теж євреї фігурують?

МС: Нє, в колядках нє. Ну там шо фігурує, фігурує Ірод. А як же. Ірод, він же знищив Ісуса, то за то...

ВТ: А можете нам таку колядку сказати або заспівати?

МС: Не пам'ятаю! Ну як не пам'ятаєте. Пам'ятаєте!

МС: Співається така коляда: "Ірод засмутився, шо Бог народився". Вже фігурує. *(Сміється).*

00:57:26

ВТ: А шопку коли носили?

МС: Цілі свята носять.

00:59:02 - *(пояснення про те, що вертеп та шопку носили і ходили чотири дні: починаючи зі Свят вечора (6 січня), Різдва (7 січня), Збора (8 січня), Штефана (9 січня).*

00:59:08-00:59:45 *На питання про ряження на Василя, згадує про Коломийщину, де йде Меланка. У них в селі Меланку не святкують, на Василя не перебираються.*

00:59:47-01:00:30 *Вказує, що їх село не належить ні до бойків, ні до гуцулів, але ближче до бойків. Називає гуцульські поселення*.

01:00:37

ВТ: А от у вас про клади єврейські не розповідали?

МС: Ну, клади. Євреї тримали у себе клади. Як німці їх забрали, то як одітий був в хаті, так і пішов. Вже всьо. Одних вели в це гетто в Надвірну. А то троха тут розстріляли на кладбище тут нижче. Заходите на кладбище, справа, там така западинка є. От там розстрілювали євреїв. А потом ті хати розтягнули наші. Подушки там, єсть і золото находили, було і золото у них, було. Находили золото.

01:01:25 ВТ: А як єврейське кладовище називалося?

МС: Окопище у нас називалося.

ВТ: А там де на окопищі людей розстрілювали, там зараз це місце якось помічено чи ні?

МС: Нє. Там нічого ніхто. Я не знаю, чому євреї там не зробили якусь памятку. Там, правда, і поляки були розстріляни.

01:01:50-01:02:43 *Згадує про те, як вбили німця в Солотвині. За це мали розстріляти кожного десятого. Але підозра пала на поляків, тому деяких і розстріляли.*

01:02:43

ВТ: А от Ви про хати єврейські казали. А вони чимось відрізнялися за українських?

МС: Поза двору - нє. Ну всередінь у них цілком по-своєму було. Я там знаю як в середині було!?

КЄ: А Ви заходили?

МС: Я туда не заходив. Я вже був великий. то мене Тайк запрошував до себе. він був, звичайно, тайк у нас в хаті. Я у Тайка був в хаті. Майор Яхамович. Ото посидів 100 грам випити з ним. Він не пив, дістав чуть-чуть. І колись іде, а я кажу: "Майор Яхамович, ото ходім до шинку, в буфєт та випємо по кілишку горілки. А він каже: "Йооой! Де мені до шинку!? Так мені до шинку, як жидові до церкви". *(Сміється).* Чєстноє слово, він так казав.

01:03:55-01:04:27 *Прийшов однокласник МС, Степан Михайлович, з яким знайомимося.*

КЄ: А розкажіть про окопище? Щось цікаве про нього розповідали? Страхалися? МС: Та шо. Окопище як окопище. Там колись трупарня була, огорожено колись було окопище.

ВТ: А що таке трупарня?

МС: А там приносили трупа. Могли одіти там, роздіти там. То була хатка зроблена.

КЄ: Ми чули, що хтось боїться туди ходити...

СМ: Я там спав під тими камінням один раз.

МС: Так то дурниця спав. Якось не приємно.

ВТ: Чому? МС: Ну сама суди, дуже приємно піти вночі на наше кладбіщє. По-перше. а потому на шо спокій вік нарушувати? О то така справа. Які би вони не були, мали свою віру. Вони вірили то на шо їх?

01:05:30-01:05:45 *Однокласник йде до гміни*.

01:05:46-01:06:44 *(На питання про інклюзи, зачаровані монети стверджує, що ворожіння були і зараз є. Згадує про зачаровані яблуні, які не можна спилити та викорчувати).*

01:06:47-01:07:27 *Коротка історія про те, як газда Вуйко газду Гарасима зачорував, і той помер на наступний рік.*

01:07:28-01:08:06 *Розповідь про Леся без розуму, який розібрав могилку (так називали купу каміння, яка була коло стежки до церкви), після чого онімів.*

01:08:06

ВТ: А вот з євреями щось було повязане?

МС: А євреї що будуть ворожити. Єврея збитки робили. Шось там украли в євреїв, каменем в двері кинули. Щось таке робили. Були всякі люди. Робили не лише євреї, робили і наші. На Івана навіть і воза зібрали на хаті у одному газді. На Івана Купала. Розібрали в долині віз, виступили на хаті, і там зібрали, зложили віз до купи. Отакє зробили. Зробили отакі збитки чоловіку. (*Сміється*). Потім знімати того воза. Колись хати солом'яні були, під стріхом.

01:09:40 *Розповідь про ворожіння дівчат на Андрія.*

01:10:02 -01:11:18 *Прошу показати фотографії. Подивилася тільки фото його тещі. Але через те, що ще не минув рік після смерті тещі, відмовився чіпати старі фотографії. Сказав, шо в них заведено до року ніяких речей померлого не чіпати*.

01:11:18

ВТ: А що у вас про свято Євдохі кажуть?

МС: Євдохі тут 14-го березня. То россаду садили, сіяли на капусту. То такий обряд у нас був. На Євдохі, казали, то дуже файна россада росте. а так з євдохою у нас нічого не було повязаного.

01:11:52 Івана Купала. Дівчата голі купалися, а хлопці спостерігали.

01:12:23 - 01:12:40 (*Прошу згадати ще про євреїв, які мали магазини).*

01:12:45

МС: І Тайк, І Кукєр мали магазин. Каждий. то всьо було в магазинах. Всьо-всьо-всьо. В клуб ходили разом з нашими. З поляками. там, де тепер будинок культури у нас, був колись називався "Сокольні" польська. А у нас тут, напроти церкви, був наш, український, народний дім. В Сокольні переважно панство польське уже там.

01:13:37 *Дякуємо за бесіду. Просимо показати єврейську аптеку*.

01:13:53

МС: М'ясна лавка була де оцей, на фрезерній, де Ліда робить в магазині. То там була ядка. Був великий кубан. Такій пеньок, на нім м'ясо рубали. Такий великий, дубовий.

01:14:33- *Йдемо по вулиці. Сусідка питає респондента про його жінку.*

01:15:12

МС: І той єврейський будинок, і цей. Отот другий, що дерев'яний кусок верха, то все - євреї жили (*показує будинки на площі, коло зупинки*).

01:15:25 ВТ: Так оцей будинок, зараз - вулиця Грушевського 9. Отут була аптека? МС: Так, так! ВТ: А тут шо? (Показую на другий поверх будинку).

МС: Але жили там на горі. Це був власний дім, його власний дім.

ВТ: Аптекаря?

МС: Так! а збоку ресторан, но то наш вже був. То тут все євреї. Магазини, тай жили. Нагорі жили, на долині - магазини.

ВТ: А в цьому що було? (*Вказую на будинок, що примикає до* "*аптеки*").

МС: Тоже євреї жили. Отут пошта була.

01:15:57

ВТ: Отут, на вуглі?

МС: На вуглу.

ВТ: А де ви казали ядки були?

МС: У ряд, де пожарна тепер, у ряд все були ядки аж до церкви. Там, де тепер універмаг, там базар був. А в центрі, то всьо магазини, ядки. То наші мали тут, поляки мали по магазинчикові.

ВТ: А от Ви кажете, що тут була табличка.

МС: Так, недавно. Там ще недавно, штукатурка може ще й тепер є. Писала по-польськи "Аптека". (*Фотографую дім-аптеку*). То довго тут була аптека.

ВТ: А зараз просто житловий будинок?

МС: Нагорі живуть, і в долині живуть.

01:16:58 Дякуємо та прощаємось з МС.

01:17:00 - кінець запису.

English translation of transription:
Not yet.

Description:

Jewish residents of Solotvin.

The streets where Jews used to live.

Jewish trade and crafts in Solotvin.

Jewish traditions: food, festivals. Non-traditional Jews.

The Jewish cemetery; Jewish funeral and burial traditions.

The synagogue.

Witchcraft.

Ukrainian Nativity Scene Characters.

The Holocaust.

Interviewer: Tatyana Velichko

Interviewer: Evgenia Kosyanenko

Community: Stanislawow (Ivano-Frankivsk)

Джерело:http://jgaliciabukovina.net/uk/node/111745